

The Gleaner

Vol 4 (1966)



Σχόλια

eranistes eranistes

doi: [10.12681/er.10520](https://doi.org/10.12681/er.10520)

Copyright © 2016, eranistes eranistes



This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

eranistes, eranistes. (2016). Σχόλια. *The Gleaner*, 4, 158–160. <https://doi.org/10.12681/er.10520>

Βιέννης : τοῦ Ἀλέξανδρου Βασιλείου 178 ἀπὸ τὶς ἐπιστολὲς τοῦ τόμου, δηλαδὴ τὰ 2/3 τοῦ συνόλου, ἀπενθύνονται σ' αὐτόν.

Φυσικὰ ἢ πύκνωση τῶν ἐπιστολικῶν σχέσεων παρουσιάζεται μὲ ἀνάλογο καταμερισμὸ μέσα στὸν χῶρο. Οἱ τόποι ἀπ' ὅπου ξεκινοῦν ἢ γιὰ ὅπου προορίζονται οἱ ἐπιστολές, ἔχουν τὴν πολλαπλασιασθῆ· στὸν τόμο ἀπαριθμοῦμε 25. Εἴτε γιὰ μόνιμες διαμονές πρόκειται εἴτε γιὰ προσωρινές (ὁ Βασιλείου μετακινεῖται διαδοχικὰ ἀπὸ τὸ Παρίσι, στὴν Λυών, Γενεύη, Βιέννη), ἢ γεωγραφικὴ καμπύλη τοὺς ἐκτείνεται σ' ὀλόκληρο σχεδὸν τὸν εὐρωπαϊκὸ χῶρο : Παρίσι, Λονδίνο, Ἀμστερνταμ, Ρότερνταμ, Λειψία, Ἰένα, Βουκουρέστι, Μόσχα, Τεργέστη, Λιβόρνο, Φλωρεντία κλπ. Ὁ ἐλληνικὸς χῶρος ἀντιπροσωπεύεται ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη, τὴν Σμύρνη, τὶς Σπέτσες, τὴν Πάργα, τὸ Σούλι, τὰ Γιάννενα καὶ τὴν Κέρκυρα. Ἡ ὑπερπόντια ἀλληλογραφία τοῦ Κοραῆ ἐγκαινιάσθηκε πολὺ ἀργότερα· μὰ τότε, ὅταν ὁ Κοραῆς θὰ ἐπικοινωνῆ μὲ τὸν ἀμερικανὸ John Pickering ἢ τὸν Jefferson ἢ τὸν Πρόεδρο τῆς Ἀιτίας, ἢ ἀκτινοβολία του θὰ εἶναι πιὰ ἐδραιωμένη καὶ ὁ ἴδιος θὰ θεωρεῖται στὴν Γαλλία «κάτι σὰν ἡμειπίσημος ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδας». Ὡστόσο στὴν λάμψη τῆς δημοσιότητος δὲν ἄντεξε πάντοτε. Σὲ στιγμὲς πικρίας καὶ ἀπογοητεύσεων μοιάζει μετακινωμένος γιὰ τὴν τροπὴ πρὸς πῆρε ἢ ζωὴ του : « Ἄ φίλε, τί σοφὸν παράγγελμα τὸ "Λάθε βιώσας" ! ». Αὐτὲς οἱ στιγμὲς πυκνώθηκαν στὴν διάρκεια τῶν γλωσσικῶν ἀγώνων καὶ τῆς «μάχης τῶν φυλλαδίων». Τὴν ἱστορία τῆς καὶ τὶς λεπτομέρειές τῆς παρακολουθοῦμε στὴν ἀλληλογραφία τοῦ Κοραῆ τῆς ἐπόμενης δεκαετίας (1810-1820). Εἶναι ἀκριβῶς ἡ περίοδος τὴν ὁποία θὰ καλύπτῃ ὁ τρίτος τόμος τοῦ Corpus τῆς Ἀλληλογραφίας, στὴν σειρά τῶν «Νέων Ἑλληνικῶν Κειμένων».

Ἐμμανουὴλ Ν. Φραγκίσκος

Σ Χ Ο Λ Ι Α

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΟΥΛΗΣ

Ὅταν πρὶν ἀπὸ λίγο καιρὸ ὁ Γιῶργος Σούλης μᾶς ζητοῦσε στοιχεῖα γιὰ τὴν γράφῃ νεκρολογία τοῦ Μιχαὴλ Λάσκαρι, κανεὶς δὲν ὑποψιαζόταν ὅτι μαζὶ μὲ τὴν νεκρολογία αὐτὴ θὰ δημοσιεύταν καὶ ἡ εἶδηση τοῦ δικοῦ του θανάτου. Ἡ ἐλληνικὴ καὶ διεθνῆς ἐπιστή-

μη, στὸ διάστημα λίγων μόλις μηνῶν, ἔχασε δύο διαπρεπεῖς εἰδικούς στὰ σλαβικὰ καὶ βαλκανιολογικὰ πράγματα. Ἐνῶ ὁμως ὁ κύκλος τῆς ἐπιστημονικῆς προσφορᾶς τοῦ Λάσκαρι εἶχε σχεδὸν ὀλοκληρωθῆ, ἡ συγγραφικὴ δραστηριότης τοῦ Σούλη βρισκόταν στὴν ἀνοδικὴ της πορεία.

Ἡπειρωτικῆς καταγωγῆς ὁ Σούλης, μετὰ τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν, συνέχισε τὶς σπουδῆς του σὲ πανεπιστημιακὰ κέντρα τῆς Ἀμερικῆς. Ἡ σοβαρὴ ἐπίδοσή του, ἡ ἀκατάπαντος ἐργατικότητά του, ἡ θητεία του σὲ *Dumbarton Oaks* (1955-57), σὲ *Λένινγκραντ* (1963) καὶ σ' ἄλλα κέντρα κοντὰ σὲ διασπαστὰς ἐπιστήμονες τοῦ κλάδου του, ἔφεραν τὸν Γ. Σούλη, πολὺ νέο ἀκόμη, στὴν πρώτη σειρὰ τῶν σλαβολόγων καὶ βαλκανιολόγων τοῦ καιροῦ μας. Ἐντύπωση προκαλοῦσε ἡ γλωσσομάθειά του (ἐκτὸς ἀπὸ τὶς νεολατινικὰς γλώσσας κατεῖχε πολλὰς σλαβικὰς, τὴ ρουμανικὴν, τουρκικὴν, κλπ.), ἡ τέλεια πάντα ἐνημέρωσή του, ἀκόμη καὶ σὲ τομεῖς παράλληλους πρὸς τὴν κύρια ἀσχολία του, ἡ σεμνότητα καὶ τὸ ἥθος του σὰν ἀνθρώπου καὶ σὰν ἐπιστήμονα.

Τὸ ἔργο πὸν ἄφησε στὰ τριακταετηρῆα του χρόνια ὁ Σούλης εἶναι σχετικὰ μικρὸ σὲ ὄγκον—ἢ τουλάχιστον δυσανάλογον πρὸς ὅσα μποροῦσε νὰ προσφέρει. Ὑπερβολικὰ αὐστηρὸς ἀπέναντι στὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀπλωνε τὴν ἔρευνα ὡς τὴν ἔσχατη λεπτομέρεια, καὶ ὕστερα συμπύκνωνε τὰ γραφόμενά του ὥστε, καθὼς ἔλεγε ὁ ἴδιος, οἱ μελέτες του, ὡσὸτον φτάσουν στὴν τελικὴν τὸν δημοσίευσιν, νὰ μένουν περίπου μισὲς σὲ ἔκτασιν.

Ἀπὸ τὰ δημοσιεύματά του σημειώρουμε: «Ἡ πρώτη περίοδος τῆς Σερβοκρατίας ἐν Θεσσαλίᾳ», *ΕΕΒΣ* 20 (1950), σ. 56-73. «On the Slavic Settlement in Hierissos in the tenth century», *Byzantion* 23 (1953), σ. 67-72. «Tsar Stephen Dusan and Mount Athos», *Harvard Slavic Studies* 2 (1954), σ. 125-139. «The Gypsies in the Byzantine Empire and the Balkans in the Late Middle Ages», *Dumb. Oaks Papers* 15 (1961), σ. 143-165. «The Thessalian Vlachs», *Zbornik Radova* 8,1 (1963), σ. 271-273. «Historical Studies in the

Balkans in Modern Times» (1963). «The Legacy of Cyril and Methodius to the Southern Slavs», *Dumb. Oaks Papers* 19 (1965), σ. 21-43.

Ἀξιῆζει νὰ ἀναφερθῇ ὅτι ὁ Γ. Σούλης ἄρχισε ἀπὸ τὶς νεοελληνικὰς σπουδὰς καὶ ποτὲ δὲν ἔπαυσε νὰ παρέχῃ τὴν συμβολὴν του σὲ θέματα νεοελληνικῆς ἱστορίας καὶ φιλολογίας (Ψαλίδας, Legrand, Σολωμός, Κοραῆς, Καποδίστριας, κλπ.).

Ε. ΒΡ.

ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ
ΣΕ ΠΕΡΙΗΓΗΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Raymon Arveiller, *Contribution à l'étude des termes de voyage en Français, 1502-1722*. Παρίσι 1963.

Πρόθεσιν τοῦ R.A., ὅπως τὴν διατυπώνει στὸν πρόλογόν του, εἶναι νὰ μελετήσῃ τοὺς ξένους γλωσσικοὺς ὄρους πού ἔχουν περάσει στὴν γαλλικὴν γλῶσσαν ἀπὸ τὴν ταξιδιωτικὴν φιλολογίαν, στὸν 16ο καὶ 17ο αἰῶνα. Ἡ ἐργασία τοῦ R.A. δὲν ἀποβλέπει σὲ ἀνίχνευσιν καὶ ἐξαντλητικὴν ἀπογραφήν τῶν ξένων λέξεων ὅσας ἀπαντοῦν στὰ γαλλικὰ ταξιδιωτικὰ κείμενα γιὰ νὰ ἀπαρτισθῇ τελικὰ ἕνα ὅσο γίνεται πληρέστερον λεξικό, ἐφόσον μάλιστα προϋπάρχει ἡ ἐργασία τοῦ K. König, *Ueberseeische Wörter im Französischen*, Χάλη, 1939. Ὁ γάλλος μελετητὴς ἐπιχειρεῖ ἰδίως νὰ καθορίσῃ τὴν προέλευσιν καὶ τὴν διαδρομὴν ὀρισμένων γλωσσικῶν ὄρων καὶ νὰ ἐπισημάνῃ τοὺς ὁμούς καὶ μέσα πού συνετέλεσαν ὥστε νὰ διεισθῶν μέσα ἀπὸ τὰ κείμενα καὶ, σπανιότερα ἀπὸ τὴν προφορικὴν παράδοσιν, νὰ νιοθετηθῶν καὶ νὰ καθιερωθῶν ἀπὸ τὸ γαλλικὸν γλωσσικὸν ὄργανον. Γιὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸ ἐπιλέγει καὶ ἐπεξεργάζεται 230 περίπου λέξεις, χωρὶς ὡστόσο νὰ ἀναφέρει τὰ κριτήρια πού τὸν ὀδήγησαν σ' αὐτὴν τὴν συγκεκριμένη ἐπιλογὴν. Καί, εἴτε προωθεῖ τὴν ἔρευνά του σὲ

σημείο ώστε να διαφορίζει την ιστορική διαδρομή του όρου από την στιγμή όπου για πρώτη φορά απαιτείται σε ταξιδιωτικό κείμενο έως την καθιέρωσή του: στην περίπτωση αυτή το λήμμα εμπλουτίζεται με πολλά νέα στοιχεία και πληροφορίες χρήσιμες, όπως π. χ. προκειμένου για την λέξη *acajou*. Είτε προχωρεί με όσα υπάρχουν δεδομένα στοιχεία σε αναχρονολογήσεις (λέξεις *dorade*, *rampa*), είτε αρκείται να παραθέσει την ποικιλία των τύπων με την οποία εμφανίζεται ένας γλωσσικός όρος (*haricot*, *aricot*, *κοκ*.) Καθώς παρατηρεί ο R.A., οι περισσότερες λέξεις τις οποίες εμελέτησε έχουν περάσει στα γαλλικά με την μεσολάβηση της ιταλικής, πορτογαλικής, ισπανικής, αγγλικής, λατινικής, ενώ ένας ορισμένος αριθμός από τα δάνεια αυτά γλωσσικά στοιχεία πέρασε στα γαλλικά με τρόπο άμεσο. Σημειώνει όμως ότι δεν είναι πάντοτε εύχερες να καθορι-

σθει με απόλυτη βεβαιότητα η αρχική γλώσσα από την οποία προέρχεται το δάνειο γλωσσικό στοιχείο, όπως δεν είναι εύκολο να προσδιορισθούν νόμοι και κανόνες γενικευτικοί που εξειτούργησαν για να ενσωματωθούν οι όροι αυτοί στα γαλλικά. Καθώς αναφέρει ο ίδιος κάθε περίπου λέξη έχει την δική της, προσωπική ιστορία.

Η βιβλιογραφία των πηγών, την οποία παραθέτει ο R.A. στην αρχή της εργασίας του, περιλαμβάνει εκτός από κείμενα περιηγητικά που καλύπτουν, στο μεγαλύτερο ποσοστό τους, περιοχές έξω από τον ευρωπαϊκό χώρο, και κείμενα ειδικότερα: Ιατρικής, φαρμακολογίας, φυσικής ιστορίας. Στα τελευταία κεφάλαια της εργασίας του εκθέτει την μεθοδολογία του ως προς τον τρόπο με τον οποίο επεξεργάστηκε το υλικό του καθώς και συμπεράσματα της έρευνάς του.

A. K.